

**Міністерство освіти і науки України
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського**

ISSN 2521-1293 (друкована версія)
ICV 2017: 53.20
DOI 10.31652/2521-1307
DOI 10.31652/2521-1307-2020-30-1-140

*Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
Серія КВ № 23853-13693ПР від 03.04.2019*

**НАУКОВІ ЗАПИСКИ
Вінницького державного
педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського.**

**Серія: Філологія
(мовознавство)**

Випуск 31

Вінниця – 2020

УДК 80/82 (062.522)
В 48

ISSN 2521-1293 (друкована версія)
ICV 2017: 53.20; ICV 2018 = 82.14
DOI 10.31652/2521-1307
DOI 10.31652/2521-1307-2020-30-1-140

В 48 Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство) : збірник наукових праць / гол. ред. Є. Б. Барань. Вінниця : ТОВ «фірма Планер», 2020. Вип. 31. 215 с.

Затверджено як друковане періодичне видання, що входить до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») (додаток 5 до наказу Міністерства освіти і науки України 24.09.2020 № 1188).

Рекомендувала до друку Вчена рада Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол № від .2020 р.).

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Барань Є. Б., кандидат філологічних наук, доцент (Закарпатський угорський інститут імені Ф. Ракоці ІІ, м. Берегове) (головний редактор);
Амеліна С. М., доктор педагогічних наук, кандидат філологічних наук, професор (Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ) (заступник головного редактора);
Газдаг В. В., доктор філософії з галузі «Гуманітарні науки» Філологія, доцент (Закарпатський угорський інститут імені Ф. Ракоці ІІ, м. Берегове);
Дмітренко Н.Є., кандидат педагогічних наук (Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця);
Рамбішевська Д., доктор габілітат, професор (Інститут славістики Польської академії наук, м. Варшава, Польща);
Романюк С., доктор габілітат, професор (Варшавський університет, м. Варшава, Польща);
Черничко С. С., доктор філологічних наук, професор (Закарпатський угорський інститут імені Ф. Ракоці ІІ, м. Берегове);
Шинкарук В. Д., доктор філологічних наук, професор (Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ);
Гороф'янюк І. В., кандидат філологічних наук, доцент (Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця);
Забужанська І. Д., кандидат філологічних наук (Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця);
Іваницька Н. Б., доктор філологічних наук, професор (Вінницький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету, м. Вінниця);
Іваницька Н. Л., доктор філологічних наук, професор (Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця);
Петров О. О., кандидат філологічних наук (Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця);
Городенська К. Г., доктор філологічних наук, професор (Інститут української мови НАН України, м. Київ);
Завальнюк І. Я., доктор філологічних наук, професор (Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця);
Прокопчук Л. В., кандидат філологічних наук, доцент (Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця) (відповідальний секретар).

РЕЦЕНЗЕНТИ

Вокальчук Г. М., доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне);
Гримашевич Г. І., кандидат філологічних наук, доцент (Житомирський державний університет імені Івана Франка, м. Житомир).

Адреса редакційної колегії:

21101, м. Вінниця, вул. Острозького, 32, факультет філології й журналістики імені Михайла Стельмаха
Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського; тел. (0432) 275-589.
e-mail: naukovizap@gmail.com; <https://sites.google.com/site/naukazapmovoznavstvo>.

Статті подано в авторській редакції.

Під час використання матеріалів збірника покликання на «Наукові записки» є обов'язковим.

УДК 80/82 (062.522)

© Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, 2020
© Автори статей, 2020

Ministry of Education and Science of Ukraine

**Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi
State Pedagogical University**

ISSN 2521-1293 (print)

ICV 2017: 53.20

DOI 10.31652/2521-1307

DOI 10.31652/2521-1307-2020-30-1-140

*Certificate of registration of a printed
media outlet*

Series KB No. 23853-13693ПП of 03.04.2019

**SCIENTIFIC NOTES
of Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi
State Pedagogical University.**

**Series: Philology
(Linguistics)**

No. 31

Vinnytsia – 2020

УДК 80/82 (062.522)

В 48

ISSN 2521-1293 (print)

ICV 2017: 53.20; ICV 2018 = 82.14

DOI 10.31652/2521-1307

DOI 10.31652/2521-1307-2020-30-1-140

B 48 Scientific Notes of Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University. Series: Philology (linguistics) : collection of scientific works / Editor-in-Chief Elizaveta Baran. Vinnytsia : "Firma Planer" LLC, 2020. No. 31. 215 p.

Approved as a printed periodical to the list of scientific professional editions of Ukraine (category «B») (addition 5 to the order of the Ministry of Education and Science of Ukraine 24.09.2020 No. 1188).

Recommended by the Academic Council
of Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University
minutes of a meeting No. of. 2020

EDITORIAL BOARD

Baran E., candidate of philological sciences (Ph.D.), associate professor (Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Beregszász Transcarpathia, Ukraine) (Editor-in-Chief);
Amelina S., doctor of pedagogical sciences, candidate of philological sciences (Ph.D.), professor (National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine) (Coordinating Editor);
Gazdag V., doctor of Philosophy of field of the Humanitarian Science Philology, associate professor (Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Beregszász Transcarpathia, Ukraine);
Dmitrenko N., candidate of pedagogical sciences (Ph.D.) (Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine);
Rambishevskaya D., doctor habilitat, professor (Institute of Slavic Studies, Polish Academy of Sciences, Warsaw, Poland);
Romanyk S., doctor habilitat, professor (University of Warsaw, Warsaw, Poland);
Csernicsko I., doctor of philological sciences, professor (Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Beregszász Transcarpathia, Ukraine);
Shynkaruk V., doctor of philological sciences, professor (National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine);
Horofyanyuk I., candidate of philological sciences (Ph.D.), associate professor (Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine);
Zabuzhanska I., candidate of philological sciences (Ph.D.) (Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine);
Ivanytska N., doctor of philological sciences, professor (Vinnytsia Institute of Trade and Economics of Kyiv National University of Trade and Economics, Vinnytsia, Ukraine);
Ivanytska N., doctor of philological sciences, professor (Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine);
Petrov O., candidate of philological sciences (Ph.D.) (Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine);
Horodenska K., doctor of philological sciences, professor (Institute of the Ukrainian Language of Ukrainian National Academy of Science, Kyiv, Ukraine);
Zavalniuk I., doctor of philological sciences, professor (Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine);
Prokopchuk L., candidate of philological sciences (Ph.D.), associate professor (Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine) (Assistant Editor).

REVIEWERS

Vokalchuk G., doctor of philological sciences, professor (Rivne state university of humanities, Rivne, Ukraine);
Hrymashevych G., candidate of philological sciences, associate professor (Zhytomyr Ivan Franko State University, Zhytomyr, Ukraine).

Address of editorial board:

Faculty of Philology and Journalism named after Mykhailo Stelmakh of Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Ostrozhskogo St., 32, Vinnytsia, Ukraine, 21101;
tel. +380(0432)275589; e-mail: naukovizap@gmail.com; <https://sites.google.com/site/naukazpmovoznavstvo>.

УДК 80/82 (062.522)

© Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, 2020

© Authors of articles, 2020

**Министерство образования и науки Украины
Винницкий государственный педагогический университет
имени Михаила Коцюбинского**

ISSN 2521-1293 (печатная версия)
CV 2017: 53.20
DOI 10.31652/2521-1307
DOI 10.31652/2521-1307-2020-30-1-140

*Свидетельство о государственной
регистрации печатного средства
массовой информации
Серия КВ № 23853-13693ПП от 03.04.2019*

**НАУЧНЫЕ ЗАПИСКИ
Винницкого государственного
педагогического университета имени
Михаила Коцюбинского.**

**Серия: Филология
(языкознание)**

Выпуск 31

Винница – 2020

УДК 80/82 (062.522)
В 48

ISSN 2521-1293 (печатная версия)
ICV 2017: 53.20; ICV 2018 = 82.14
DOI 10.31652/2521-1307
DOI 10.31652/2521-1307-2020-30-1-140

В 48 Научные записки Винницкого государственного педагогического университета имени Михайла Коцюбинского. Серия: Филология (языкознание) : сборник научных трудов / гл. ред. Е. Б. Барань. Винница : ТОВ «фирма Планер», 2020. Вып. 31. 215 с.

Утверждено как печатное периодическое издание, которое входит в Перечень научных профессиональных изданий Украины (категория «Б») (приложение 5 к приказу Министерства образования и науки Украины 24.09.2020 № 1188).

Рекомендовал к печати Ученый совет Винницкого государственного педагогического университета имени Михайла Коцюбинского (протокол № от 2020 г.).

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Барань Е. Б., кандидат филологических наук, доцент (Закарпатский венгерский институт имени Ф. Ракоци II, г. Берегово) (главный редактор);

Амелина С. Н., доктор педагогических наук, кандидат филологических наук, профессор (Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины, г. Киев) (заместитель главного редактора);

Газдаг В. В., доктор философии в отрасли «Гуманитарные науки» Филология, доцент (Закарпатский венгерский институт имени Ф. Ракоци II, г. Берегово);

Дмитренко Н. Е., кандидат педагогических наук (Винницкий государственный педагогический университет имени Михайла Коцюбинского, г. Винница);

Рамбишевская Д., доктор хабилитат, профессор (Институт славистики Польской академии наук, г. Варшава, Польша);

Романюк С., доктор хабилитат, профессор (Варшавский университет, г. Варшава, Польша);

Черничко С. С., доктор филологических наук, профессор (Закарпатский венгерский институт имени Ф. Ракоци II, г. Берегово);

Шинкарук В. Д., доктор филологических наук, профессор (Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины, г. Киев);

Горофянюк И. В., кандидат филологических наук, доцент (Винницкий государственный педагогический университет имени Михайла Коцюбинского, г. Винница);

Забужанская И. Д., кандидат филологических наук (Винницкий государственный педагогический университет имени Михайла Коцюбинского, г. Винница);

Иваницкая Н. Б., доктор филологических наук, профессор (Винницкий торгово-экономический институт Киевского национального торгово-экономического университета, г. Винница);

Иваницкая Н. Л., доктор филологических наук, профессор (Винницкий государственный педагогический университет имени Михайла Коцюбинского, г. Винница);

Петров А. А., кандидат филологических наук (Винницкий государственный педагогический университет имени Михайла Коцюбинского, г. Винница);

Городенская Е. Г., доктор филологических наук, профессор (Институт украинского языка НАН Украины, г. Киев);

Завальнюк И. Я., доктор филологических наук, профессор (Винницкий государственный педагогический университет имени Михайла Коцюбинского, г. Винница);

Прокопчук Л. В., кандидат филологических наук, доцент (Винницкий государственный педагогический университет имени Михайла Коцюбинского, г. Винница) (ответственный секретарь).

РЕЦЕНЗЕНТЫ

Вокальчук Г. Н., доктор филологических наук, профессор (Ровенский государственный гуманитарный университет, г. Ровно);

Гримашевич Г. И., кандидат филологических наук, доцент (Житомирский государственный университет имени Ивана Франка, г. Житомир).

Адрес редакционной коллегии:

Украина, 21101, г. Винница, ул. Острожского, 32, факультет филологии и журналистики имени Михайла Стельмаха Винницкого государственного педагогического университета имени Михайла Коцюбинского;

тел. (0432) 275-589; e-mail: naukovizap@gmail.com; <https://sites.google.com/site/naukazapmovoznavstvo>.

Статьи поданы в авторской редакции.

При использовании материалов сборника ссылки на «Научные записки» являются обязательными.

УДК 80/82 (062.522)

© Винницкий государственный педагогический университет имени Михайла Коцюбинского, 2020

© Авторы статей, 2020

ЗМІСТ

I. Актуальні питання теорії мови	13
Денисовець Ірина	
Становлення поняття «транспозиція» у парадигмі лінгвістичних досліджень.....	13
Іваницька Ніна, Завальнюк Інна	
Понятійно-термінологічна одиниця «критерій» у науковому та прикладному аспектах.....	19
Солдатова Леся	
Поняття «мова» у дослідженнях представників Празького лінгвістичного гуртка.....	33
II. Функційна семантика лексичних одиниць. Теорія номінації	46
Богатько Валентина, Кухар Ніна	
Функціональний вияв семантичного обсягу фразеологічних одиниць у прозі Володимира Лиса.....	16
Маркотенко Тамара, Мельник Лариса	
Відображення вірувань українців у фразеології.....	55
Познанський Роман	
Векторно-об'єктні валентні характеристики твірних дієслів лексико-семантичного поля «аграрне виробництво (рослинництво)».....	64
Родюк Наталія	
Семантико-теоретичний аналіз національно маркованої лексики історичного твору.....	71
III. Лінгвістика тексту. Стилїстичні та контекстуальні вияви лексичних і граматичних одиниць	78
Алтицева Леся, Голіченко Лариса	
Граматичні та структурні особливості звертань у текстах новел Ірен Роздобудько (на матеріалах збірки «Зроби це ніжно...»).....	78
Горобець Алла	
Епітет як репрезентант темпоральності в межах лексико-семантичного й асоціативного поля «час» (на матеріалі художніх творів письменників Вінниччини ХХ століття).....	89
Горобець Руслана	
Парцельовані конструкції у мові сучасної прози для дітей: комунікативно-прагматичний аспект.....	97
Сташків Соломія	
Комунікативно-прагматичні чинники семантичної та граматичної сполучуваності дієслів «грати / зіграти» у професійних текстах.....	104
Ясакова Наталія	
Когнітивне підґрунтя безособових речень із неозначено-предметним суб'єктом.....	112

IV. Мова сучасних ЗМІ	123
Горобець Інна	
Сучасний український газетний текст: змістова концепція, структурна специфіка, жанрова диференціація.....	123
Ковалевська Анастасія	
Нейтралізація патогенних дискурсів: стратегія спростування.....	132
V. Проблеми діалектології та ономастики	142
Мельник Оксана, Волошина Оксана	
Морфологічний спосіб творення ергонімів східного Поділля.....	142
Переломова Олена	
Естетична функція діалектизмів та розмовно-просторічних елементів у мові художніх текстів Валерія Шевчука.....	152
VI. Перекладознавство та міжкультурна комунікація	161
Грачова Ірина, Іщук Наталія	
Етимологічні та лінгвостилістичні особливості концепту <i>success</i> в англomовному економічному дискурсі.....	161
Забужанська Інна	
Мелодика як інтонаційний маркер категорії інтертекстуальності (на матеріалі озвучених американських постмодерністських поетичних текстів).....	170
Марку Аніта	
Явища мовних контактів у мережевому мово вживанні закарпатських угорців.....	177
Підпала Вікторія	
Способи реалізації експресивної функції у вступних частинах ток-шоу «Anne will» та «Maischberger.die woche».....	187
Тищенко Олена	
Неологізми 2020 року в англійській мові як відображення глобальних процесів та їхнього сприйняття.....	197
РЕЦЕНЗІЇ	206
Гороф'янюк Інна	
Лінгвістична розкіш Поділля	
Рецензія на Н. Коваленко. «Західноподільські та суміжні говірки. Тексти : у 2-х т.».	
Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня «Рута», 2020. 1048 с.....	206
ІНФОРМАЦІЯ ДЛЯ АВТОРІВ	210

CONTENTS

I. Current issues of linguistic theory	13
Denysovets Iryna	
«Transposition» concept formation in the linguistic research paradigm.....	13
Ivanytska Nina, Zavalniuk Inna	
Conceptual-terminological unit «criteria» in scientific and applied aspects.....	19
Soldatova Lesia	
The concept of “language” in the researches of the Prague linguistic circle representatives.....	33
II. Functional semantics of lexical units. The theory of nomination	46
Bohatko Valentyna, Kukhar Nina	
Functional manifestations of the semantical volume of phraseological units in the prose of Vladimir Lys.....	46
Markotenko Tamara, Melnyk Larysa	
The reflection of ukrainians’ beliefs in phraseology.....	55
Poznansky Roman	
Vector-object valence characteristics of formative verbs of lexico-semantic field “agricultural production (crop production)”.....	64
Rodiuk Nataliia	
Semantic and theoretical analysis of nationally marked vocabulary of historical work.....	71
III. Text linguistics. Stylistic and contextual manifestations of lexical and grammatical units	78
Altytseva Lesya, Golichenko Larysa	
Grammatical and structural features of appeals in the texts of Iren Rozdobudko’s novels (on the materials of the collection "Do it gently...").....	78
Horobets’ Alla	
Epithet as a representative of temporality within the boundaries of the lexico-semantic and associative field "time" (on the language material of art works of the Vinnitsa region writers of the XX century).....	89
Horobets Ruslana	
Parceled structures in the language of modern prose for children: communicative-pragmatic aspect.....	97
Stashkiv Solomiia	
Communicative-pragmatic factors of semantic and grammatic connectivity of the verb “play” (hraty / zihraty) in professional texts.....	104
Yasakova Nataliia	
Cognitive basis for impersonal sentences with an indefinite objective subject.....	112

IV. The language of modern media	123
Gorobets Inna	
Modern Ukrainian newspaper text: content concept, structural specificity, genre differentiation.....	123
Kovalevska Anastasia	
Neutralization of pathogenic discourses:refutation strategy.....	132
V. Issues of dialectology and onomastics	142
Melnyk Oksana, Voloshyna Oksana	
Morphological method of creating ergonyms in eastern Podillya.....	142
Perelomova Olena	
Aesthetic function of dialectisms and colloquial-speech elements in the language of Valery Shevchuk's literary texts.....	152
VI. Translation studies and intercultural communication	161
Hrachova Iryna, Ishchuk Nataliia	
Etymological and lingvo-stylistic features of the concept success in English economic discourse.....	161
Zabuzhanska Inna	
Melody as an intonation marker of the category of intertextuality (based on sounded American postmodern poetic texts).....	170
Marku Anita	
Contact phenomena in the internet language use of transcarpathian Hungarians.....	177
Pidpala Viktoriia	
Ways of expressive function manifestation in the introductory parts of the Anne Will talk show and Maischberger.Die Woche.....	187
Tyschenko Olena	
2020 neologisms in English as the reflection of global processes and their perception.....	197
R E V I E W S	206
Gorofyanyuk I.	
Linguistic development of Podilla	
Review of N. Kovalenko. "Zakhidnopodilski and sumyzhni talk. Texts: 2 volumes. "	
Kam'yanets-Podilskiy: TOV Drukarnya Ruta, 2020.1048 p.....	206
INFORMATION FOR AUTHORS	210

СОДЕРЖАНИЕ

I. Актуальные вопросы теории языка	13
Денисовец Ирина	
Становление понятия «транспозиция» в парадигме лингвистических исследований.....	13
Иваницкая Нина, Завальнюк Инна	
Понятийно-терминологическая единица «критерий» в научном и прикладном аспектах.....	19
Солдатова Леся	
Понятие «язык» в исследованиях представителей Пражского лингвистического кружка.....	33
II. Функциональная семантика лексических единиц. Теория номинации	46
Богатько Валентина, Кухар Нина	
Функциональное проявление семантического объема фразеологических единиц в прозе Владимира Лиса.....	46
Тамара Маркотенко, Лариса Мельник	
Отражение верований украинцев во фразеологии.....	55
Познанский Роман	
Векторно-объектные валентные характеристики образующих глаголов лексико-семантического поля «аграрное производство (растениеводство)».....	64
Родюк Наталья	
Семантико-теоретический анализ национально маркированной лексики исторического произведения.....	71
III. Лингвистика текста. Стилистические и контекстуальные проявления лексических и грамматических единиц	78
Алтицева Леся, Голиченко Лариса	
Грамматические и структурные особенности обращений в тексте новел Ирен Роздобудько (по материалам сборника «Сделай это нежно...»).....	78
Горобец Алла	
Эпитет как выразитель темпоральности в пределах лексико-семантического и ассоциативного поля «время» (на материале художественных произведений писателей Винницкой области XX века).....	89
Горобец Руслана	
Парцеллированные конструкции в языке современной прозы для детей: коммуникативно-прагматичный аспект.....	97
Сташків Соломія	
Коммуникативно-прагматичиские факторы семантической и грамматической сочетаемости глаголов «играть-сыграть» в профессиональных текстах.....	104
Ясакова Наталья	
Когнитивная основа безличных предложений с неопределенно-предметным субъектом.....	112

IV. Я з ы к с о в р е м е н н ы х С М И	123
Горобец Инна	
Современный украинский газетный текст: содержательная концепция, структурная специфика, жанровая дифференциация.....	123
Ковалевская Анастасия	
Нейтрализация патогенных дискурсов: стратегия опровержения.....	132
V. Проблемы диалектологии и ономастики	142
Мельник Оксана, Волошина Оксана	
Морфологический способ образования ергонимов восточного Подолья.....	142
Переломова Елена	
Эстетическая функция диалектизмов и разговорно-просторечных элементов в языке художественных текстов Валерия Шевчука.....	152
VI. Теория перевода и межкультурная коммуникация	161
Грачева Ирина, Ищук Наталия	
Этимологические и лингвостилистические особенности концепта <i>success</i> в англоязычном экономическом дискурсе.....	161
Забужанская Инна	
Мелодика как интонационный маркер категории интертекстуальности (на материале озвученных американских постмодернистских поэтических текстов).....	170
Марку Анита	
Явления языковых контактов в сетевом языкоупотреблении закарпатских венгров.....	177
Пидпала Виктория	
Способы реализации экспрессивной функции во вступительных частях ток-шоу «Anne Will» та «Maischberger.Die woche».....	187
Тищенко Елена	
Неологизмы 2020 года в английском языке как отражение глобальных процессов и их восприятия.....	197
РЕЦЕНЗИИ	206
Горофянюк Инна	
Лингвистическая роскошь Подолья	
Рецензия на Н. Коваленко. «Західноподільськи і смежних говора. Тексти: в 2-х т. ». Каменец-Подольський: ООО «Типографія» Рута », 2020. 1048 с.....	206
ИНФОРМАЦИЯ ДЛЯ АВТОРОВ	210

УДК: 811.161.2'373

**ЕПИТЕТ ЯК РЕПРЕЗЕНТАНТ ТЕМПОРАЛЬНОСТІ В МЕЖАХ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОГО Й АСОЦІАТИВНОГО ПОЛЯ «ЧАС»
(НА МАТЕРІАЛІ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ ПИСЬМЕННИКІВ ВІННИЧЧИНИ ХХ
СТОЛІТТЯ)**

Алла Горобець

Вінницький національний аграрний університет

Україна, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, 21008

e-mail: allagor1992@gmail.com

ORCID ID: 0000-0001-7186-6782

Статтю присвячено аналізу епітетних конструкцій у складі лексико-семантичного й асоціативного поля «час» у мовотворчості письменників Вінниччини ХХ століття. Подано тлумачення терміна «епітет», визначено основні підходи до його сприйняття. Проаналізовано традиційні й оказіональні епітетні конструкції.

Окреслено структуру епітетів: поняття і його характеристика, означення, побудоване на основі образу. Схарактеризовано подвійні епітетні конструкції, які ґрунтуються на поєднанні несумісних ознак темпоральної номінації на основі колористичних характеристик, смакових, тактильних відчуттів, емоційно-почуттєвої сфери людини, її психофізичного стану чи ознак зовнішності.

Визначено семантичні типи епітетних конструкцій із ядерною лексемою «час», що в досліджуваному контексті має різні значення: періоди історії, періоди життя окремої людини. Виявлено основні функції епітетів – естетичну (орнаментальну), експресивну, посилювальну і функцію виділення основної ознаки.

Ключові слова: *епітет, лексико-семантичне поле, асоціативне поле, темпоральність, художні засоби.*

ЭПИТЕТ КАК ВЫРАЗИТЕЛЬ ТЕМПОРАЛЬНОСТИ В ПРЕДЕЛАХ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧЕСКОГО И АССОЦИАТИВНОГО ПОЛЯ «ВРЕМЯ» (НА МАТЕРИАЛЕ ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ПРОИЗВЕДЕНИЙ ПИСАТЕЛЕЙ ВИННИЦКОЙ ОБЛАСТИ ХХ ВЕКА)

Алла Горобець

Вінницький національний аграрний університет

Україна, г. Вінниця, ул. Солнечная, 3

e-mail: allagor1992@gmail.com

ORCID ID: 0000-0001-7186-6782

Статья посвящена анализу эпитетных конструкций в составе лексико-семантического и ассоциативного поля «время» в языкотворчестве писателей Винницкой области ХХ века. Представлены толкования термина «эпитет» и определены основные подходы к его восприятию. Детально проанализированы традиционные и окказиональные эпитетные конструкции.

Очерчена структура эпитетов: понятие и его характеристика, определение, построенное на основе образа. Схарактеризованы двойные эпитетные конструкции, основанные на сочетании несовместимых признаков темпоральной номинации на основе колористических характеристик, вкусовых, тактильных ощущений, эмоционально-чувственной сферы человека, его психофизического состояния или признаков внешности.

Определены семантические типы эпитетных конструкций с ядерной лексемой «время», что в исследуемом контексте имеет разные значения: периоды истории, периоды жизни отдельного человека. Обнаружены основные функции эпитетов: эстетическая (орнаментальная), экспрессивная, усилительная и функция выделения главного признака.

Ключевые слова: *эпитет, лексико-семантическое поле, ассоциативное поле, темпоральность, художественные средства.*

**EPITHET AS A REPRESENTATIVE OF TEMPORALITY WITHIN THE
BOUNDARIES OF THE LEXICO-SEMANTIC
AND ASSOCIATIVE FIELD "TIME"
(ON THE LANGUAGE MATERIAL OF ART WORKS OF THE VINNYTSA
REGION WRITERS OF THE XX CENTURY)**

Alla Horobets'

Vinnitsia National Agrarian University

3 Soniachna St., Vinnytsia, Ukraine

e-mail: allagor1992@gmail.com

ORCID ID: 0000-0001-7186-6782

The article is devoted to the analysis of epithet constructions in the lexical-semantic and associative field "time" on the basis of the language of prose works of writers of Vinnytsia of the XX century: "Four fords", "Human blood is not water", "Truth and guilt" by M. Stelmakh, "An Unusual Find in an Old House, or the Life of a Hindu Tia" by V. Kobets, "Time of Pedestals" by L. Pastushenko, "Black Earrings" by V. Zemlyak, "Pain and Anger", "Village Teachers", "In the grove the sun bloomed", "School bread" by E. Gutsalo, "One night after the war" by A. Zviryk.

The purpose of the article *is to define the concept of "epithet", analysis of epithet constructions in the language of fiction of Vinnytsia writers of the twentieth century, their importance in the perception of temporal categories. Achieving the goal requires solving **the main tasks**: to trace the structural features of epithet constructions in the studied texts; to determine the main functions inherent in epithets to denote temporal concepts; to find out the peculiarities of the perception of temporal concepts expressed by the figurative semantics of epithet constructions.*

Methods. *Observation of linguistic material, descriptive, techniques of functional-semantic and contextual analysis.*

Results. *The article provides an interpretation of the concept of "epithet" and identifies the main approaches to understanding this term. Traditional and occasional epithet constructions are analyzed in detail. It is determined that most of the epithets within the lexical-semantic and associative field "time" are occupied by occasional epithets, which are based on the author's expression of figurative associations and the formation of artistic meanings based on personal experience and imagination of the author. No less vivid are the epithets that were formed on the basis of the use of folk motifs, so they are called traditional epithets.*

The structure of epithet constructions is defined: the concept and its characteristic, the definition constructed on the basis of an image. Characteristic of the analyzed texts are double epithet constructions, which are based on a combination of incompatible features of temporal nomination based on color characteristics, taste, tactile sensations, emotional sphere of a person, his psycho-physical condition or appearance with a temporal concept.

Different semantic types of epithet constructions with the nuclear token "time" are analyzed and defined, which in the studied context has different meanings: periods of history, periods of life of an individual, etc.

In terms of the use of epithet constructions in the language of artistic texts, the main functions of epithets are revealed: aesthetic (ornamental), which predominates in artistic language, as well as expressive, amplifying and the function of highlighting the main feature. Since one of the main features of written speech is the monologue nature of the utterance, with the help of apt epithets writers achieve subconscious communication with the reader.

Originality. *Within the lexical-semantic and associative field "time" structural types of double epithet constructions, in particular antonymous ones, are distinguished, which are divided into two types: 1) antonymous epithet constructions, in which different temporal concepts are opposed; 2) antonymous epithet constructions in which features are opposed. The semantic features of temporal epithets within the core of the lexical-semantic field "time" are determined separately.*

Conclusions. *Epithets denoting temporality were widely used by writers of the Vinnytsia region of the twentieth century, resorting to the creation of images of a traditional nature (appeal to folklore motifs) and occasional (supplemented by the result of the author's imagination). Occasional epithets in the studied works of art are mainly based on the figurative transfer of signs 1) psycho-physical condition of man, human and animal appearance, emotional and sensory sphere (anthropomorphic signs), 2) natural-climatic, weather conditions (natural signs) and 3) moods, which predominate in a certain period of history and clearly express the day, which is described in the text (historical features) on the basis of temporal concepts: seasonal nominations, names of parts of the day, short periods of time (hour, minute), months, etc. The variety of epithets, the main part of which is the nuclear token time, impresses with the ambiguity and variety of expression of semantic nuances through skillful selection of artistic meanings: close, sweet, stormy, which correspond to different tactile, taste characteristics and signs of rapid movement. The concept of double epithet constructions is singled out, within which the definition of the concept of antonymous epithet constructions is given (on the material of the studied texts to denote temporal concepts).*

Keywords: *epithet, lexical-semantic field, associative field, temporality, artistic means.*

Постановка проблеми. У межах лексико-семантичного й асоціативного поля «час» великого значення набувають художні засоби, які додають звичній текстовій інформації експресивності й допомагають досягти максимальної взаємодії з емоційно-почуттєвою сферою реципієнта. На нашу думку, з-поміж художніх засобів на особливу увагу заслуговують епітети, оскільки виділяючи головну ознаку й образно характеризуючи темпоральне явище, вони здатні якнайповніше відобразити глибинне значення часових понять, про які йдеться в художньому тексті. Особливістю темпоральних епітетів є те, що вони позначають найбільш абстрактне і найбільш суперечливе поняття, усім добре відоме і водночас досить суб'єктивне. Досліджуваний матеріал дає підстави стверджувати, що значна частина епітетних конструкцій ґрунтується на схожих образних системах, що найімовірніше об'єднує письменників Вінниччини ХХ століття в ментальну єдність. Це свідчить або про схоже авторське бачення темпоральності, або про те, що всі письменники розраховували на

спільну читацьку аудиторію. У будь-якому разі епітетні конструкції в межах часових понять потребують детального лінгвістичного вивчення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Епітети як виразні художні засоби досліджують здебільшого в літературознавстві. З лінгвістичного погляду епітет вивчали О. Волковинський (структуру епітетів) [2], В. Жирмунський (теоретичне обґрунтування терміна «епітет») [3], М. Сапун (види епітетів) [4] та ін. Проте на мовному матеріалі художніх творів письменників Вінниччини в межах лексико-семантичного й асоціативного поля «час» епітети є недостатньо вивченими, що й зумовлює **актуальність** нашого дослідження.

Мета статті полягає у визначенні поняття «епітет», аналізі епітетних конструкцій у мові художньої прози вінницьких письменників ХХ століття, окресленні їхньої стилістичної значущості у сприйнятті темпоральних категорій.

Реалізація мети потребує розв'язання таких **завдань**:

- простежити структурні особливості епітетних конструкцій у досліджуваних текстах;
- визначити основні функції, властиві епітетам на позначення часових понять;
- з'ясувати особливості сприймання часових понять, виражених образною семантикою епітетних конструкцій.

За **матеріал дослідження** правлять прозові твори «Чотири броди», «Кров людська – не водиця», «Правда і кривда», «Велика рідня» Михайла Стельмаха, «Незвичайна знахідка в старій хаті, або Житіє «індуса» Тія» Василя Кобця, «Час п'єдесталів» Леоніда Пастушенка, «Чорні сережки» Василя Земляка, «Біль і гнів», «Сільські вчителі», «У гаї сонце зацвіло», «Шкільний хліб» Євгена Гуцала, «Однієї ночі після війни» Анатолія Звірика.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. До визначення категорійного статусу епітета здавна зверталось чимало дослідників. Аристотель тлумачив сутність епітета як «прикрашальне слово», визначаючи основні його функції: орнаментальну й акцентуації головної ознаки [1, с. 76]. Сучасні мовознавці витлумачують термін «епітет» здебільшого традиційно, як наявність «ситуативно-оказіонального поєднання означення та означуваного, що завдяки дуальній організації приводить до художнього взаємозбагачення поняття та його прикмети» [2, с. 272].

Академічний тлумачний словник української мови подає таке визначення поняття «епітет»: «художнє означення, що підкреслює характерну рису, визначальну якість явища, предмета, поняття, дії» [5, с. 484]. В. Жирмунський зазначає, що термін «епітет» має два значення. У широкому значенні епітет – будь-яке визначення, один із прийомів поетичного стилю, а у вузькому – це «слово або кілька слів, доданих до звичайної назви предмета, для того щоб посилити його виразність, наголосити на одній з ознак в предметі – на тій, яку в конкретній ситуації важливо висунути на передній план, рекомендувати особливій увазі читача» [3, с. 69].

Розглядаючи архітектоніку й образне наповнення епітетних конструкцій, О. Волковинський визначає епітетну конструкцію як перцептивно-композиційну єдність за ознакою вираження цілісної мовленнєвої форми, яка має впорядкований звуковий і словесний матеріал, а також як явище «активізованої апперцепції», яка через значне емоційно-змістове наповнення виходить за межі перцепції [2, с. 273]. Загалом до епітетної структури входить здебільшого означення (якість, ознака, характеристика) та означуване (предмет, поняття, явище).

Епітети на позначення темпоральності у мовотворчості вінницьких письменників ХХ століття ґрунтуються на тісному взаємозв'язку семантичних відношень: з одного боку,

семантика природних явищ, погодних ознак: *ледь розквітлої юності, зоряні вечори: Жаль було цієї ледь розквітлої юності* (Стельмах, Чотири броди, с. 297); *Куди тепер залетіли і де поділися голуби й голубочки, що стрічали тут зоряні вечори і перше кохання?* (Стельмах, Правда і кривда, с. 17), а з іншого – антропоморфних характеристик, виражених особливостями характеру або зовнішніх ознак вікових періодів: *гордої молодості, шалена ніч: Тепер ми з вами поговоримо в іншому місці, хоча мені жаль вашої гордої молодості* (Стельмах, Чотири броди, с. 91); *Шалена ніч [ураган]* (Трублаїні, З півночі мчав ураган, с. 407). Влучне використання антропоморфних і природничих епітетів на позначення темпоральності дає змогу авторам досліджуваних художніх текстів відтворити тісний взаємозв'язок людини з довкіллям, її духовно-психічного стану з відтінками пір року, частин доби, погодними умовами тощо, зокрема за такими характеристиками:

- смаковими: *Я, звісно, знаю, що кожна людина має солодкий час любовців* (Стельмах, Чотири броди, с. 240); *Та солодкий час швидко минається, а приходять реальність, від якої нікуди навіть на коні не втечеш* (Стельмах, Чотири броди, с. 240);

- дотиковими: *Холодний світанок застав цих людей* (Трублаїні, Лахтак, с. 258);

- колористичними (кольори й відтінки): *Вицілює її уста, брови, очі, що тепер тримають у собі не синю вечорину, а втемнілу печаль віків* (Стельмах, Чотири броди, с. 248); *От і наближається він із синьої ночі, з місячної дрімоти, чи з метелиці, чи з років...* (Стельмах, Чотири броди, с. 110); *Глуна ніч* (Стельмах, Велика рідня, с. 499); *Це ті перлові світанки, коли ти вже з росою і косариками вижинаєш посивіле жито* (Стельмах, Правда і кривда, с. 112); *У нас на Поділлі криги розбиває блакитноокий березень* (Стельмах, Чотири броди, с. 43); *Вона таки попала не в зелену весну, коли зозуля кує літа босоногим дівчаткам* (Звірик, Однієї ночі після війни, с. 113).

Кожна з названих груп епітетів має певні особливості, оскільки ґрунтується на окремому спектрі образної семантики. Деякі з аналізованих епітетних конструкцій є фразеологізованими і ґрунтуються на фольклорних мотивах: *темна ніч* – неосвічений, неписьменний (про людину): *Темна ти ніч, темне село* (Стельмах, Чотири броди, с. 148); *чорний день* – у переносному значенні позначає поняття скрутних обставин, проте на основі асоціативних перетворень виражений колористичним означенням *чорний*, який символічно відтворює біль, ніч, п'ятому, смуток, страх: *От я й бажаю приплисти до свого тихого берега, щось збудувати на ньому про чорний день, для себе...* (Стельмах, Правда і кривда, с. 326).

Найактивніше лексему *вечір* письменники-подоляни поєднують з означенням *синій*: *Знову згадалося, як ішли синього вечора через луки* (Гуцало, Шкільний хліб, с. 242), а іноді цей прикметник повторюють двічі: *синій-синій*, імовірно, на основі зорового сприймання сутінків, пор.: *Якось синього-синього вересневого вечора він поспішав до неї з робітфаку* (Стельмах, Чотири броди, с. 10).

Епітетну конструкцію *рожева задумана година*, виявлену в аналізованих текстах, можна зіставити з часом мрійливості молодої людини, дещо наївної у своїх мріях, оскільки семантика рожевого кольору виражає мрійливість, ніжність, юність, а також недосвідченість і схильність до помилкових уявлень про навколишню дійсність, пор.: *Над серпневим мовчазним степом з густого призахідного різнобарв'я ткалась і курилась ота рожева задумана година, яку добрі люди називають – це не вечір, але вже й не день* (Стельмах, Чотири броди, с. 70).

Іноді автори художніх творів удаються до простішого шляху передавання кольору або відтінку, торкаючись асоціацій із кольором або відтінком певних продуктів харчування. Зокрема, епітет *молочний день* у реченні *Надворі – молочний день: білі, пухкі хмари вкутали*

небо, пливуть і наче не пливуть (Гуцало, Біль і гнів, с. 171) ґрунтується на асоціативних перенесеннях ознаки відтінку білого кольору на колір неба, зтягнутого темно-білими хмарами.

Як зазначає М. Сапун, широке використання епітетів у художніх творах зумовлене потребою в образній характеристиці певної реалії, наданні їй експресивності й виділенні ознак, помічених автором на інтуїтивному рівні [4, с. 248]. Дослідниця виділяє традиційні епітети (ґрунтуються на прикметниково-іменниковому поєднанні, що виражає народні означення, фольклорні мотиви) та оказіональні (доповнені авторськими характеристиками), серед яких епітети, які характеризують явища й об'єкти живої природи; епітети, які образно передають елементи психічного стану людини; епітети, які виражають реалії людського життя і часові відрізки, а також колористичні епітети [4].

Як засвідчує обстежений матеріал, епітети, які використано на позначення часових відрізків, надають додаткової експресивності й образності семантиці інших елементів, пов'язаних із темпоральністю, оскільки вони побудовані за асоціативною моделлю: риса характеру, стан, настрій – темпоральна номінація: *лиха година* (домінантне поєднання), *прикра година*, *добрий вечір*, *лютю зиму*, *непевна хвилинка*, *спокійне дитинство*, *роботяця весела весна*, *світанки молоді й щасливі*, *вечори замислені й печальні*, *щасливої години*, *тривожні години*, *тиху, лагідну осінь*. Напр.: *Скільки того незвичного є на світі, що не цінуєш у щоденні, а потім зупиняєшся перед ним у **прикру** чи **лиху** годину* (Стельмах, Дума про тебе, с. 370); *Хай його **лиха година** розпитує* (Стельмах, Чотири броди, с. 248); *Була в мене **лиха година**, а зараз ще гірше...* (Стельмах, Чотири броди, с. 493); *Куди ж вас несе **лиха година**?* (Стельмах, Чотири броди, с. 488); *Настав **лихий рік*** (Стельмах, Чотири броди, с. 51); *Голодний, Оксаночко, як вовк у **лютю зиму*** (Стельмах, Чотири броди, с. 328); *Перед очима коливалась і коливалась **роботяця весела весна*** (Стельмах, Велика рідня, с. 424); *Якими виростуть оці діти, що не знали **ясного, спокійного дитинства**?* (Гуцало, Біль і гнів, с. 244); ***Добрий вечір** добрим людям, – приємною міддю загучало вітання вершника* (Стельмах, Чотири броди, с. 71); ***Світанки** у вас **молоді й щасливі**, бо **вечори замислені й печальні*** (Гуцало, У гаї сонце зацвіло, с. 139); *Він теж чекав тієї **щасливої години*** (Земляк, Чорні сережки, с. 300); *У думках перебирає **тривожні години**, коли він з партизанського лісу навідувався до Бондарів, і ті без нарікання ділили з ним хліб і сіль, сподіваючись на кращі часи* (Стельмах, Кров людська – не водиця, с. 62–63).

У художньому просторі ХХ ст. важливого значення набуває прикметник *тихий*, що в темпоральному плані характеризує мирний період, коли людина відчувається спокійною і захищеною, а не цілковиту тишу впродовж усієї осені. Пор. у реченні *Найбільше любить **тиху, лагідну осінь**, чії свічки поволі догорають, випинаючи над землею чорні, обгорілі тнотики гілок* (Пастушенко Л., Час п'єдесталів, с. 29) автор указує на скороминучість осінньої пори, підсилюючи виклад образом *чорні обгорілі тнотики гілок*, і через семантику кольору (*чорні*) і стану (*обгорілі*) наголошує не лише на тому, що минає осінь, а й на тому, що завершується спокій.

Серед аналізованих речень помічаємо яскраві зразки використання подвійних епітетів: *ясного, спокійного дитинства, світанки молоді й щасливі, вечори тривожні й печальні*, де посиленою експресивною ознакою темпоральності є однорідні епітети. В досліджуваних художніх текстах трапляються також антонімічні епітетні відношення, які виявляють себе двобічно: як образні звороти, які виражають протиставлення ознак того самого темпорального явища: *Стояли **погожі і страшні дні*** (Кобець В., Незвичайна знахідка в старій хаті, або Житіє «індуса» Тія, с. 152) і як образні звороти, що є

протиставленням самих явищ, через що й ознаки набувають рис протиставлення: *На шальках пам'яті заходила сумирна минушина і кривава сьогоденність* (Стельмах, Дума про тебе, с. 265); *На човнику принесли його в ту страшну ніч, а тепер прийшов страшний день* (Стельмах, Чотири броди, с. 483). Як засвідчує обстежений матеріал, у художній літературі Вінниччини ХХ ст. переважають однорідні епітети, натомість менш уживані епітети з антонімічними відношеннями у їхній структурі цілком реалізують посилювальну й орнаментальну функції навіть шляхом поодинокого їхнього використання, адже досить влучно актуалізують контрастні характеристики предмета чи явища.

До складу епітетних конструкцій темпорального змісту досить часто входить ядерна лексема *час*. На означення часу подільські письменники минулого століття добирали прикметники *нелегкий, тісний, мирний, страчений, бурхливий, тяжкий, неспокійний, непевний, суєтний, солодкий*. Усі вони послужили яскравим виразником доби, у яку довелося жити літературним героям і самим письменникам, або ж виразником певних особистих моментів у житті персонажів. Деякі з поширених конструкцій набули фразеологізованого вигляду й стали *традиційними*, напр.: *мирний час, тяжкий час, нелегкий час, неспокійний час, непевний час: Не раз у мирний час Лаврін бачив цього старого вулика* (Стельмах, Чотири броди, с. 509); *Ловив [рибу] тихцем у мирний час* (Стельмах, Чотири броди, с. 426); *І досі в негоду стогнуть оці береги, бо тяжкий час ходив по них і втиснув свої сліди у пам'яті землі* (Стельмах, Чотири броди, с. 198); *Неспокійний час: вовки в лісах завелись* (Стельмах, Велика рідня, с. 382); *Теж не позаздриш собі у цей непевний суєтний час, бо ж хіба тепер вгадаєш, чії зорі вийдуть на небо* (Стельмах, Велика рідня, с. 35). Відтак, ці епітетні конструкції не є витвором уяви письменника, а «списані» з реалій тогочасного життя. Вони мають здебільшого негативний емоційний відтінок, сповнені смутку і тривоги, непевності й хвилювань. Звичною характеристикою традиційних епітетів є перенесення ознаки «настрій», характерної для людей, що проживали в певний історичний період, на сам період.

Поряд із традиційними епітетними конструкціями на позначення ядра лексико-семантичного й асоціативного поля «час» є *оказіональні* епітети, які створюють новий образ темпоральності в історії художньої літератури: *тісний час* (образ тісного часу утворений на основі перенесення ознаки ув'язнення, позбавлення волі на період, який це ув'язнення, найімовірніше, охопить у житті персонажа), *страчений час* (образ утворений шляхом перенесення ознаки репресій і масових смертей ХХ століття на назву всього історичного періоду), *бурхливі часи* (образ бурхливих часів побудований на використанні опосередкованого нагадування про революцію та дві світові війни, які випали на віхи ХХ століття), *солодкий час* (особистий період у житті персонажа, пов'язаний із безтурботним коханням). Пор.: *Ви мені облиште ці штучки – теорію нелегкого часу! Я Вам з нелегкого часу викрою тісний час* (Стельмах, Чотири броди, с. 90); *Коли б тільки можна було повернути страчений час, коли б можна було повернути батька* (Стельмах, Чотири броди, с. 465); *Хто може полічити, скільки в оті бурхливі часи середній районний працівник провів безсонних ночей, витратив свої сили, згубив здоров'я!* (Стельмах, Велика рідня, с. 365); *Та солодкий час швидко минається* (Стельмах, Чотири броди, с. 240).

Висновки і перспективи подальших досліджень. Епітети на позначення темпоральності досить активні в художніх творах письменників Вінниччини ХХ ст. Автори однаково часто вдаються як до створення образів традиційного (звернення до фольклорних мотивів), так і *оказіонального* (доповнені результатом авторської уяви) характеру. *Оказіональні* епітети в досліджуваних текстах переважно ґрунтуються на образному

перенесенні ознак 1) психофізичного стану людини, зовнішності людини і тварини, емоційно-почуттєвої сфери (антропоморфних ознак), 2) природно-кліматичних, погодних умов (природних ознак) та 3) настроїв, які переважають у певний період історії, характеризуючи добу, яку описують у творі, на ознаки часових понять: сезонних номінацій, місяців, назв частин доби, коротких проміжків часу (година, хвилина) тощо.

Різноманітність епітетів, основним складником яких є ядрена лексема *час*, вражає багатоплановістю вираження семантичних відтінків шляхом майстерного добору художніх означень: *тісний, солодкий, бурхливий*, які співвідносяться з різними дотиковими, смаковими характеристиками й ознаками стрімкого руху. Спостережено також наявність *подвійних епітетних конструкцій*, серед яких виокремлено *однорідні* епітети й *антонімічні* епітетні структури. У дослідженні принагідно зацентровано на функційно-стилістичній значущості темпоральних епітетів, зокрема встановлено, що в контексті прозового художнього твору вони виконують орнаментальну, експресивну, посилювальну функції, а також функцію виділення головної ознаки.

Перспективу подальших досліджень убачаємо в аналізі лексико-семантичного й асоціативного поля «час» у складі інших художньо-зображальних засобів, активно вживаних у мові творів вінницьких письменників минулого століття.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Аристотель. Поетика. Київ: Мистецтво, 1967. 134 с.
2. Волковинський О. Епітет як носій та елемент стилю. *Вісник Львівського університету. Серія іноземні мови*. 2013. Вип. 21. С. 272–277.
3. Жирмунский В. М. Теория литературы. Ленинград: Наука, 1977. URL :<http://www.studfiles.ru/preview/460735>.
4. Сапун М. Епітети в системі образних мовних засобів Г. Косинки. *Мовознавчий вісник. Збірник наукових праць*. Вип. 12–13. С. 248–252.
5. Словник української мови: в 11 томах. Т. 2. 1971, С. 484. URL: <http://sum.in.ua/s/epitet>.

REFERENCES:

1. Arystotel' (1967). Poetyka. Kyuiv: Mystetstvo. 134 p.
2. Volkovyns'kyu O. (2013). Epitet yak nosiy ta element stylyu. Visnyk L'vivs'koho universytetu. Seriya: inozemni movy. Vol. 21. P. 272–277.
3. Zhyrmunskyy V. M. (1977). Teoryya lyteratury. Lenynhrad: Nauka. URL :<http://www.studfiles.ru/preview/460735>.
4. Sapun M. (2011). Epitety v systemi obraznykh movnykh zasobiv H. Kosynky. Movoznavchyy visnyk. Zbirnyk naukovykh prats'. Vol. 12–13. P. 248–252.
5. Slovnyk ukrayins'koyi movy: v 11 tomakh. T. 2. 1971, P. 484. URL: <http://sum.in.ua/s/epitet>.

Горобець Алла Володимирівна, аспірантка кафедри української мови Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, асистент кафедри української та іноземних мов Вінницького національного аграрного університету (Україна).

Горобець Алла Владимировна, аспірантка кафедри українського мови Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, асистент кафедри українського та іноземних мов Вінницького національного аграрного університету (Україна).

Horobets Alla, post-graduate student of the Ukrainian Language Department at Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Assistant of the Department of Ukrainian and Foreign Languages, National Agrarian University, Vinnytsia (Ukraine).

Стаття надійшла: 12.11.2020

Статтю прийнято до друку: 19.11.2020